Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.
Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

contactbreuk met de andere ouder en eenhoofdig gezag beter zijn voor het kind), anderzijds om ouders bewuster te maken van de enorme invloed die conflicten ook levenslang op hun kinderen hebben.

Jolanthe de Tempe

Couples group therapy. A clinical treatment model (2nd revised edition)

Judith Coché (2010). London: Taylor & Francis. 312 pp. Ca. € 31,-. ISBN 978 04 158 7304 8.

Judith Coché is psycholoog en directeur van The Coché Center. Zij en haar man hebben niet alleen dit centrum opgericht, maar zijn ook de auteurs van de eerste editie van het hier besproken boek, die verscheen in 1990 vlak voor Erichs overlijden. Vanaf de beginjaren van het centrum heeft Judith Coché veel contact gehad met en inspiratie opgedaan bij tal van groten uit de gezins- en relatietherapie. Deze tweede editie, door Judith Coché alleen, is feitelijk een geheel nieuw boek geworden, een gedegen beschrijving van de combinatie van groepstherapie en echtpaartherapie zoals zij die voorstaat. Naast theorie geeft zij een schets van haar ervaringen met therapievormen en -experimenten gedurende de afgelopen twintig jaar.

Coché schildert de wording van haar inmiddels fors gegroeide therapiecentrum, met vestigingen in Philadelphia en New Jersey. Het centrum biedt ook de mogelijkheid tot 'weekend retreats'. Op de website wordt het een 'transformational clinical community' genoemd. Naast echtparen met een vaak lange problematische voorgeschiedenis biedt het centrum plek aan een nieuwe doelgroep, de 'relatiestarters', paren die het niet goed aandurven met elkaar samen te gaan wonen, gezien eerdere relationele missers of omdat ze van huis uit weinig vaardigheden hebben meegekregen in samenwerking en conflicthantering. Deze 'pre-partnerschapstherapie' helpt ook werkelijk, blijkt uit de vragenlijsten die worden afgenomen voor en na iedere therapie. Je kan er niet vroeg genoeg bij zijn, schrijft de auteur.

Gaandeweg ontdekt de lezer de contouren van het echtpaargroepstherapiemodel zoals de schrijfster met haar teams dat ontwikkeld heeft. In een groep zitten vier, maximaal vijf echtparen met twee therapeuten. Het traject bestaat uit zes uur bijna ononderbroken relatietherapie, elf maanden lang eens per maand op zaterdagen. Daarnaast zijn er extra maandelijkse zittingen, individuele, partnerrelatie- of gezinssessies. Het referentiekader komt voort uit de groepsdynamica en de systeemtherapie vanuit verschillende scholen, en losse interventies. Coché put ook uit de gedragstherapie voor wat betreft de vaardigheidstrainingen en hanteert psychodramatechnieken. Dit model met deze therapiemix is na jaren van experimenteren ontstaan.

…een melange van leerboek, naslagwerk en vertelling…

Coché's bevindingen met deze maandelijkse langdurige sessies zijn in veel opzichten succesvoller dan de gebruikelijke partnerrelatietherapieën, die wekelijks gedurende anderhalf uur plaatsvinden. Bovendien tonen de cliënten ook meer therapietrouw. Zij maakt dit op uit eigen ervaring en onderzoek, beschreven in een sectie van het boek. De wekelijkse gesprekken bleken voor de echtparen juist een teveel aan belasting vanwege de enorme logistieke problemen die men op doordeweekse dagen steeds moest zien op te lossen.

De elf hoofdstukken zijn onderverdeeld in vier secties, waarvan de eerste ruim aandacht besteedt aan de structurering van de therapie. Hierin komen de indicatiecriteria aan de orde, de intakeprocedure, de sessies voorafgaand aan de groep en een uiteenzetting van de vaste therapie-onderdelen. Er wordt ingegaan op de rolverdeling tussen co-therapeuten. Opmerkelijk zijn de 'preparation meetings' voorafgaand aan de deelname aan een groep. Tijdens deze bijeenkomsten krijgt een paar uitleg over effectief gedrag in een groep en wat er zoal van een groepslid verwacht wordt. Er wordt naast uitleg over zelfreflectie ook feedbackinstructie gegeven en er worden doelen voorbereid. Dit voortraject dient ook ter bewustwording van de issues waar de partner mee worstelt en hulp bij wil.

Ter sprake komen verder het absentiebeleid (indien een deelnemer ziek is, wordt wel de partner verwacht) en de afsluiting van de therapie. Een eindritueel is het verkrijgen van een 'badge of courage', het merkteken dat het echtpaar zelf verder kan. Maar het is ook mogelijk aan een vervolggroep deel te nemen. Dit laatste is zeker niet ongebruikelijk, begrijp ik.

In de tweede sectie worden de uitgangspunten en fundamenten uiteengezet voor de therapievorm zoals Coché die hanteert. Het is een hoofd-

stuk met veel opsommingen van wat de auteur van belang acht: intergenerationele issues, onderzoeksgegevens, inzichten van met name Gottman over ondersteunende en ondermijnende kenmerken in een partnerrelatie, gender-kwesties, omgaan met weerstand, het toepassen van een mentalisatiebevorderende techniek die zij circulair denken noemt, de opbouw van groepscohesie en het gebruik van oefeningen zoals imaginatie, rollenspel en *family sculpting*.

De derde sectie gaat iets verder in op de behandeling van veel voorkomende problemen in dit type groepen. Een hoofdstuk behandelt hoe de uitkomsten van het doorlopende onderzoek een sturend en vernieuwend principe in de therapie vormen. Hiertoe vullen de deelnemers voor en na de therapie en voor en na iedere sessie vragenlijsten in: algemeen onderzoek, diagnostisch, feedback- en tevredenheidsonderzoek. Uit deze sectie vind ik één hoofdstuk het interessantst, ook vanwege de (wel erg korte) beschrijvingen van de groepsdynamiek. Daarin komen drie typen van 'misleidende groepsenergieën' aan bod en wordt een aantal groepsinteracties en -rollen beschreven die dit type groepstherapie kenmerkt. Naast welbekende rollen als 'de zondebok' en 'de clown' heeft Coché mooie namen verzonnen zoals 'de ik-ben-hier-voor-mijn-partner-rol'. Her en der worden, in een ander lettertype, kleine vignetten uit een therapiesessie gegeven.

De vierde sectie is gereserveerd voor een aantal bijlagen: groepstherapieformulieren, uitleg van de gestructureerde oefeningen (die helaas weinig uitlegt maar veel verwijst) en korte informatie over de zes echtparen die in de vignetten naar voren komen.

Geeft dit boek een nieuwe kijk, wat biedt het ons? Het is gebouwd op twee belangrijke pijlers, groepstherapie en systeemtherapie, en de auteur gaat lang op elk van die pijlers in. Dat is jammer; ervaren systeemtherapeuten en groepstherapeuten zullen bijna uitsluitend bekende kost tegenkomen. Het gaat mijns inziens juist om de meerwaarde van de combinatie. Die combinatie confronteert de therapeut met een complex aantal variabelen. Bij partnerrelatietherapie in een groep begeeft een therapeut zich op een terrein waarin individuele pathologie, individuele (on)vermogens (zoals zelfreflectie, uitdrukkingsvaardigheid en het vermogen om de ander te begrijpen), systemische en groepsdynamische aspecten tezamen komen, niet alleen tussen de partners maar ook tussen de andere leden van de groep. Het versterken van de partnerrelatie in een groep kan een ingewikkelde exercitie worden, met veel mogelijke valkuilen. De keerzijde is dat juist een groep een belangrijke bijdrage kan leveren aan een ontwikkelingsproces, omdat er zich veel kenmerkende leer- en veran-

deringsmogelijkheden voordoen.

Deze valkuilen en deze sterke kant beschrijft Coché in haar boek. Zij heeft een aantal aspecten van wat een groepsproces met partners zo uniek maakt een aantal keer bijzonder goed weergegeven. Zeker biedt het boek inspiratie. De liefde, de grote kennis en het enthousiasme van de auteur werkten op mij aanstekelijk. Zo heb ik tijdens het lezen regelmatig gedacht dat de door de auteur maar even aangestipte *emotionally focused therapy* goed in dit kader zou passen en beter uitgewerkt zou kunnen worden – zoals bijvoorbeeld in Nederland Justine van Lawick en Lia Felix dat doen in het Lorentzhuis in hun korte maar intensieve parengroepen.

Maar er komt wel heel veel heel kort aan bod. Dat opsommerige is een nare kant aan dit boek. Er is soms een overdosis aan onderwerpen- en namennoemerij, nogal eens zonder veel toelichting. Juist doordat de schrijfster dit alles bij elkaar voegt en de ultrakorte voorbeelden nogal eens aan de voorgaande tekst voorbijgaan, veel wil benoemen en verantwoorden én beknopt wil zijn, leidt dit ten slotte tot een opeenstapeling van conceptuele definities en minifragmentjes. Dat werkt soms storend. Het boek had veel kunnen winnen als het niet zo'n vreemde melange van leerboek, naslagwerk en vertelling zou zijn.

Jaap Zoetmulder

Omgaan met borderline. Een praktische gids voor naastbetrokkenen

Erwin van Meekeren & Hans de Jong (2010). Amsterdam: Boom. 143 pp. € 22,50. ISBN 978 94 6105 040 3.

Bovenstaand boekje kwam net uit toen mijn recensie van Kreger (2010) over hetzelfde onderwerp al ter perse was (*Systeemtherapie*, 22.3, p. 210-11). Al is in de systeemtherapie de diagnose borderline niet onomstreden, ze is toch een maatschappelijke realiteit. Daarom wil ik beide boeken voor de naasten van borderlinepatiënten toch even vergelijken. *Omgaan met borderline* heeft een paar sterke punten waardoor dit voor mij eerste keus zou zijn